

سبانی برنامه ریزی منطقه‌ای

تألیف: سیدفاخر علوی

سرشناسه	: علوی، سیدفاخر، ۱۳۳۹ -
عنوان و نام پدیدآور	: مبانی برنامه‌ریزی منطقه‌ای/تألیف سیدفاخر علوی.
مشخصات نشر	: ارومیه: دارالخلاص، ۱۳۹۸.
مشخصات ظاهری	: ۱۸۶ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۷۸۲۰-۱۹-۳
وضعیت فهرست نویسی	: فبیا
یادداشت	: کتابخانه.
موضوع	: عمران منطقه‌ای
موضوع	: Regional planning
موضوع	: اقتصاد منطقه ای
موضوع	: Regional economics
موضوع	: عمران منطقه‌ای -- ایران
موضوع	: Regional planning -- Iran
موضوع	: آمایش سرزمین -- ایران
موضوع	: Reclamation of land -- Iran
موضوع	: آمایش سرزمین-- مطالعات تطبیقی
موضوع	: Reclamation of land -- Comparative studies
رده بندی کنگر	: HT ۳۹۵ / الف ۹ ع ۸ ۱۳۹۸
رده بندی دیسی	: ۳۰۷ / ۱۲۰۹۵۵
شماره کتابخانه ملی	: ۵۵۶۹۱۲۱

ارومیه : خیابان طالقانی ۰۹۱۴۱۴۰۰۹۰۳

نام کتاب : مبانی برنامه‌ریزی منطقه‌ای

مؤلف : سیدفاخر علوی

تیراژ : ۱۰۰۰ جلد

چاپ : اول / ۱۳۹۸

ناشر : دارالخلاص

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۸۲۰-۱۹-۳

قیمت: ۲۵۰۰۰ تومان

تمامی حقوق مادی و معنوی این اثر متعلق به مؤلف کتاب بوده و هرگونه تکثیراعم از تجدید چاپ،

کپی، فایل الکترونیکی و... از این اثر بدون اخذ مجوز از مؤلف خلاف قانون بوده و پیگرد قانونی دارد

فهرست مطالب

۱	مقدمه
۴	فصل اول: رشد و توسعه اقتصادی
۴	 مقدمه
۴	 تعریف رشد و توسعه اقتصادی
۵	 دیدگاه‌های عمده درباره توسعه اقتصادی
۵	 دیدگاه کلاسیک یا محافظه کارانه
۷	 دیدگاه رادیکال
۸	 دیدگاه اصلاح طلب یا میانه‌رو
۱۰	فصل دوم: برنامه و برنامه‌ریزی
۱۰	 برنامه
۱۰	 تعریف برنامه

۱۱		انواع برنامه
۱۱		هدف برنامه
۱۲		ابعاد زمانی برنامه
۱۲		برنامه‌ریزی
۱۲		تعریف برنامه‌ریزی
۱۴		نظام برنامه‌ریزی
۱۴		برنامه‌ریزی کمی و کیفی
۱۵		برنامه‌ریزی به عنوان یک پیش‌بینی
۱۵		برنامه‌ریزی به عنوان یک روند عقلایی
۱۵		عمل‌آورد برنامه‌ریزی
۱۵		ابزارها، تکنیکها، متدولوژی برنامه‌ریزی
۱۶		عناصر اساسی برنامه‌ریزی
۱۶		ویژگیهای برنامه‌ریزی
۱۶		مشخصه‌های برنامه‌ریزی
۱۷		برنامه‌پذیری اقتصاد
۱۸		مراحل برنامه‌ریزی
۱۸		متغیرهای برنامه‌ریزی
۱۸		شقوق برنامه‌ریزی
۱۸		انواع برنامه‌ریزی

۲۲ فصل سوم: فضا و توسعه فضایی

۲۲		فضا
۲۳		توسعه فضایی
۲۳		قابلیتهای توسعه فضاها

۲۴.....	انواع فضا
۲۴.....	مسیر توسعه فضایی
۲۵.....	مراکز رشد و توسعه
۲۵.....	تعادل منطقه‌ای و آمایش سرزمین
۲۶.....	توسعه موزون
۲۷.....	سازمان فضایی
۲۷.....	سطح‌بندی فضا
۲۷.....	سازمان فضایی
۲۸.....	کانال‌های توسعه در برنامه‌ریزی فضایی
۲۹.....	محور توسعه در برنامه‌ریزی فضایی
۳۰.....	ویژگیهای محور توسعه
۳۰.....	انواع محور توسعه
۳۱.....	فضاهای صنعتی
۳۵	فصل چهارم: برنامه‌ریزی فضایی
۳۵.....	مقدمه
۳۶.....	چرا برنامه‌ریزی فضایی؟
۳۶.....	تعریف برنامه‌ریزی فضایی
۳۷.....	رویکردهای مطرح در زمینه برنامه‌ریزی فضایی
۴۱.....	تعریف برنامه‌ریزی آمایش سرزمین
۴۲.....	عدم تعادل‌های ناشی از توسعه
۴۲.....	هدف برنامه‌ریزی فضایی
۴۳.....	مطالعات فضایی در برنامه‌ریزی آمایش سرزمین
۴۳.....	طرح آمایش سرزمین

- ۴۴..... وجه تمایز برنامه‌ریزی آمایشی و برنامه‌ریزی فضایی
- ۴۴..... تفاوت برنامه‌ریزی آمایشی و برنامه‌ریزی اقتصادی و اجتماعی
- ۴۶..... مراحل آمایش سرزمین

۴۷ فصل پنجم: برنامه‌ریزی منطقه‌ای

- ۴۷..... مقدمه
- ۴۷..... تعریف منطقه
- ۴۸..... علم منطقه‌ای چیست؟
- ۴۸..... ارتباط علم منطقه‌ای با سایر حوزه‌ها
- ۴۹..... انواع منطقه در برنامه‌ریزی
- ۴۹..... انواع منطقه از لحاظ مقیاس برنامه‌ریزی
- ۵۰..... سایر انواع منطقه
- ۵۲..... نحوه تعیین حدود منطقه
- ۵۲..... اهداف منطقه‌بندی
- ۵۲..... چارچوب منطقه‌بندی
- ۵۳..... برنامه‌ریزی منطقه‌ای
- ۵۳..... ویژگیهای برنامه‌ریزی منطقه‌ای
- ۵۴..... جایگاه برنامه‌ریزی منطقه‌ای
- ۵۵..... حدود برنامه‌ریزی منطقه‌ای
- ۵۶..... نظریه رشد منطقه‌ای
- ۵۶..... هدف مطالعات منطقه‌ای
- ۵۷..... برنامه‌ریزی درون و میان منطقه‌ای
- ۵۸..... فرآیند برنامه‌ریزی منطقه‌ای
- ۵۹..... فرآیند تصمیم‌گیری

۵۹.....	مراحل برنامه‌ریزی
۶۰.....	عدم تمرکز در برنامه‌ریزی
۶۰.....	راهبرد بالا به پایین
۶۱.....	راهبرد پائین به بالا
۶۱.....	برنامه‌ریزی منطقه‌ای در عمل
۶۱.....	راهبرد توسعه یکپارچه ناحیه‌ای
۶۲.....	طرح مدل در جزئیات
۶۴.....	اصول و ضوابط یک برنامه کامل منطقه‌ای
۶۵.....	راهبردها، برنامه‌ریزی منطقه‌ای
۶۵.....	نظام و سازمان برنامه‌ریزی
۶۶.....	الگوهای برنامه‌ریزی
۶۶.....	انواع برنامه‌ریزی منطقه‌ای
۶۸.....	نقش برنامه‌ریزی منطقه‌ای
۶۸.....	تعادل منطقه‌ای
۷۰.....	فصل ششم: برنامه‌ریزی منطقه‌ای، هدف اصلی طرح آمایش سرزمین
۷۰.....	مقدمه
۷۲.....	چرا برنامه‌ریزی منطقه‌ای؟
۷۴.....	ابزار به کارگیری برنامه‌ریزی منطقه‌ای
۷۶.....	راهبرد و سیاست ایجاد قطبهای رشد و مراکز خدماتی
۷۸.....	عوامل مؤثر در اجرای برنامه‌ها و طرحها
۷۹.....	رابطه برنامه‌ریزی منطقه‌ای و برنامه‌ریزی ملی

۸۱ فصل هفتم: روش شناسی برنامه ریزی منطقه‌ای

۸۱..... روشهای شناخت

۸۲..... جمعیت

۸۴..... مهاجرت

۸۶..... حسابهای منطقه‌ای

۸۷..... روابط بین منطقه‌ای

۸۷..... روشهای تجزیه و تحلیل روابط بین منطقه‌ای

۸۸..... مطالعه پیشینه منطقه‌ای

۹۰..... تحلیل اقتصادی منطقه

۹۰..... تحلیل استمرار فعالیتها در منطقه

۹۱..... روشهای رشد و تحلیلهای منطقه‌ای

۹۲..... تحلیلهای سبایی منطقه

۹۵ فصل هشتم: سازوکارهای اقتصاد منطقه‌ای

۹۵..... نظریه‌های توسعه منطقه‌ای

۹۵..... نظریه محدوده بازار

۹۶..... الگوی جاذبه

۹۶..... نظریه نقطه جدایی

۹۷..... قانون جاذبه خرده‌فروشی

۹۸..... نظریه فیتز

۹۹ فصل نهم: فنون برنامه ریزی منطقه‌ای

۹۹..... مقدمه

۹۹..... تکنیک جدول پی. دین

۱۰۱	تکنیک بهره‌جا
۱۰۲	تکنیک تجزیه به عاملها
۱۰۲	تکنیک جدول داده‌ها و ستانده‌ها
۱۰۶	تکنیک برنامه‌ریزی خطی
۱۰۷	تکنیک گراویته (مرکز ثقل)
۱۰۸	تکنیک سازوکار مرکزیت مکانی

فصل سوم: برنامه‌ریزی منطقه‌ای در ایران

۱۱۰	مقدمه: برنامه‌ریزی منطقه‌ای
۱۱۰	برنامه اول عمران کشور (۱۳۳۴-۱۳۲۷)
۱۱۱	برنامه دوم عمران کشور (۱۳۴۱-۱۳۳۴)
۱۱۲	برنامه سوم عمرانی کشور (۱۳۴۶-۱۳۴۱)
۱۱۴	برنامه چهارم عمرانی کشور (۱۳۴۷-۱۳۴۱)
۱۱۵	برنامه پنجم عمرانی کشور (۱۳۵۶-۱۳۴۲)
۱۱۷	برنامه ششم عمرانی کشور (۱۳۶۱-۱۳۵۶)
۱۱۷	برنامه‌ریزی آمایش سرزمین
۱۱۹	ابزارهای اجرای برنامه‌های منطقه‌ای
۱۲۴	سازمان‌یابی فضایی در دوره‌های تاریخی
۱۲۹	وضع موجود سازمان فضایی کشور
۱۳۵	تصاویر آمایشی

فصل دهم: برنامه‌ریزی منطقه‌ای در جهان

۱۳۶	تاریخچه برنامه‌ریزی منطقه‌ای
۱۳۶	رویدادهای بزرگ

۱۳۷	تاریخ‌های مهم، ۱۹۵۵-۱۹۴۹
۱۳۸	تاریخ‌های مهم، ۱۹۵۳-۱۹۵۶
۱۳۸	تاریخ‌های مهم، ۱۹۷۹-۱۹۵۶
۱۳۹	تاریخ‌های مهم، کنگره‌های جهانی
۱۴۰	تغییر مسیر اولیه، انتشارات علم منطقه‌ای
۱۴۲	دوره‌های مهم
۱۴۲	مفاهیم مهم علم منطقه‌ای
۱۴۳	انواع گروه‌های منطقه‌ای ایالات متحده
۱۴۳	ناحیه مدیریت کیفیت هوا در ساحل جنوبی
۱۴۴	رسم‌برداری ملی
۱۴۴	کشورهای پیررفته معنی
۱۴۵	آمریکا
۱۴۶	بریتانیا
۱۴۹	فرانسه
۱۴۹	آلمان
۱۵۰	ایتالیا
۱۵۱	کشورهای اسکاندیناوی
۱۵۱	هلند
۱۵۱	کشورهای در حال رشد
۱۵۲	ماداگاسکار
۱۵۲	اتیوپی
۱۵۲	نپال
۱۵۳	زامبیا

مقدمه

انسان از گذشته‌ها بسیار دور، در روستاها و شهرها، به عبارتی در مجموعه‌های زیستی تحت عنوان ده، آبادی و مکان زندگی کرده و مکانهای زیست و فعالیت خود را منطبق با نیازها و خواسته‌های خود متحول کرده و در اختیار گرفته است. نیازها و خواسته‌هایی که از مرحله ساده و ابتدایی شروع شده و به مرحله پیچیده رسیده است. بی‌شک، تسخیر طبیعت و برآوردن نیازها و تمایلات انسان به دنبال اهداف از پیش تعیین شده به وجود آمده و همین اهداف خود اساس هر نوع تفکر و برنامه‌ریزی است.

احساس نیاز انسان به برنامه‌ریزی به طور اعم در طول تاریخ زندگی بشری وجود داشته و با پیشرفت علم و تکنولوژی طی دورانهای مختلف شکلهای پیچیده‌ای به خود گرفته و از حالت نسبی خارج شده و به حالت تخصصی درآمده است. در حال حاضر اختلاف سطح

میان روستاها، روستاها و شهرها، شهرها از یکدیگر، مناطق با یکدیگر، درون مناطق در داخل یک کشور و حتی کشورها برای رسیدن به حداقلی قابل قبول ملی و بین‌المللی از نظر اقتصادی و اجتماعی و کالبدی و ضرورت سرمایه‌گذاری ملی و منطقه‌ای و نگهداشت جمعیت در پهنه فضای ملی و نیل به توسعه پایدار، خودبه‌خود لزوم برنامه‌ریزی منطقه‌ای را بیش از هر زمان دیگر ضروری کرده است.

مفهوم برنامه‌ریزی منطقه‌ای همان برنامه‌ریزی در منطقه است. یعنی برنامه‌ریزی برای انسانها، فعالیتها و منطقه‌ای که این فعالیتهای انسانی در آن سبب می‌شود. در اینجا منظور از منطقه عبارت از تمام یا بخشی از یک تا چند استان یا خصوصیات مورد اشاره در تعریف ناحیه است. ناحیه عبارت از حداقل یک یا چند شهرستان که از نظر ویژگیهای طبیعی و جغرافیایی همگون بود و از نظر اقتصادی و اجتماعی دارای ارتباطات فعال متقابل باشند.

هدف برنامه‌ریزی منطقه‌ای عبارت از تعادل و توسعه مناطق، ایجاد تغییر اساسی در کلیه شئونات زندگی مردم و به کارگیری نیروهای مادی و معنوی و طبیعی منطقه، کاهش نابرابریهای منطقه‌ای و درون منطقه‌ای، کاهش اختلاف سطح شهر و روستا درون منطقه و میان منطقه و توسعه پایدار منطقه‌ای، تعدیل ساختاری توسعه اقتصادی-اجتماعی منطقه، افزایش سریع درآمد سرانه در منطقه، تعیین و گسترش نیروهای تخصصی، افزایش کارایی اقتصادی، اطمینان از حفاظت محیط‌زیست و بهبود آن و استفاده از منابع طبیعی می‌باشد.